

ОСНОВОПОЛОЖНІ ЗАСАДИ НИСХІДНОЇ ХРИСТОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ КАТОЛИЦЬКІЙ ТЕОЛОГІЇ

У статті розглянуто особливість нисхідної моделі христології, яка доводить надприродну сутність Христа, послуговуючись історичними свідченнями. Постать Ісуса Христа розглядається на тлі цілісного культурно-історичного процесу як його складова. В утвердженні єдиності Христа з Богом, представники цієї моделі христології послуговуються передпасхальними свідченнями, відображеними в Його словах і служінні.

Ключові слова: христологія, сотеріологія, католицизм, еклезіологія, тріадологія.

Інтенсивність культурних процесів ХХ ст. призвела до численних богословських дискусій у католицькому середовищі, на ґрунті яких зароджувалися новаторські тенденції. Слід зазначити, що послідовна трансформація цих станів відбувалася завдяки зміні світоглядних орієнтирів: від просвітницького, який обґрунтовував віру в людський розум та науково-технічний прогрес, до екзистенціального – визначаючи людину як особистісно-діалогічний феномен. Таким чином, католицьке богослов'я у минулому столітті розвивалося у межах двох культурно-цивілізаційних напрямків – "модернізму" та "постмодернізму".

Зазначимо, що переважна більшість теологів, які спеціалізувалися у конкретній богословській галузі, визначила вектор сучасної філософії католицизму. Це, в першу чергу, відобразилося в антропологічному вченні; екзистенційному тлумаченні буття Бога; мотивуванням у мирному співіснуванні людей; налагодженні тісних зв'язків між Богом і людиною. Сучасна католицька теологія представлена синтезом традиційних положень християнської догматики та здобутків сучасної філософії. Серед основних питань богословської рефлексії ХХ ст. стало нове осмислення христології, яка в доктринах окремих богословів суперечила християнському віросповіданню. Підняті сучасним богослов'ям христологічні проблеми творять нову доктринальну світоглядну систему, яка вимагає ґрунтовного вивчення.

Метою цієї статті є вивчення здобутків христологічних дискусій в Римо-Католицькій Церкві другої половини ХХ ст., які знайшли своє відображення у сучасних дослідженнях релігійних філософів. У нашому дослідженні зосередимося на загальній картині христологічної дискусії й доробках окремих богословів. Зазначимо, що в сучасній католицькій христології простежуються два основних методи – "висхідна христологія"

та "нисхідна христологія". Остання – це підхід до розуміння ідентичності Христа з огляду на Його історичне походження, земний шлях і служіння. Цей метод став основою христологічних доктрин німецького католицького богослова К. Ранера, швейцарського теолога Г. Кюнга, німецького кардинала В. Каспера та почесного Папи Римського Й. Ратцінгера (Бенедикт XVI).

Вагомий внесок у дослідження христологічної проблематики вніс кардинал Вальтер Каспер, який у книзі "Ісус Христос" визначив підставу до переосмислення постаті Ісуса Христа у християнській теології. Основною проблемою новітньої христології, на думку В. Каспера, є осмислення постаті Ісуса Христа не лише для християнина, але й для Церкви в цілому. Саме це вчення є пріоритетом для осмислення еклезіології та пошуку шляхів до екуменізму.

Зазначимо, що в контексті еволюції христологічної доктрини в новітній період В. Каспер виявив упереджене ставлення до концепції "еволюційно-космічного християнства" П. Тейяра де Шардена і до антропологічно зорієнтованого вчення про Христа К. Ранера. На думку богослова, первинною основою христології є віросповідання ранньохристиянської громади: "У книгах Нового Заповіту ми бачимо христологічну віру ранньої церкви. Таким чином, Ісуса з Назарету ми сприймаємо через віру перших християнських громад" [3, с. 17]. Проте зміст христології, за словами В. Каспера, не обмежується лише інтерпретацією євангельських свідчень. Її основою є тотожність земного Ісуса та Христа віри, що дозволяє запобігти протилежностям у висвітленні дійсної сутності Ісуса Христа: "Лише єдність земного Ісуса і Христа віри окреслюють межі христології та догматичне вчення Халкидонського Вселенського Собору як істинне тлумачення історії й долі Ісуса Христа" [4, с. 44].

Отже, висновок про поєднання історичного Ісуса та євангельського Христа в сучасній христологічній доктрині був сформований В. Каспером, передусім, під впливом історико-критичного методу дослідження Святого Письма. У своїй доктрині богослов, з одного боку, досить ґрунтовно розкриває історію земного життя Ісуса Христа, з іншого – у традиційних межах католицького богослов'я він осмислює "таємницю Христа". Недоліком такого підходу, за твердженням біблеїста Н. Райта, стала відсутність логічного переходу й аргументації від однієї смислової частини до іншої у розкритті особи Ісуса Христа [10, с. 22].

Зазначимо, що власну христологічну доктрину В. Каспер вибудовує на основі святоотецької традиції та рішень Вселенських Соборів. Богослов переконаний, що христологія, яка формувалася на соборах, стала підґрунтям для новітніх христологічних доктрин, зумовлюючи потребу їх переосмислення. Тому значну увагу кардинал приділив аналізу новозавітної христології з позиції цілісного розуміння не лише тексту

Біблії, а й світоглядних установок культурного середовища, в якому Євангелії створювалися. Виокремлюючи становлення та розвиток висхідної та нисхідної христології, В. Каспер визначав на основі герменевтичної методології особливий спосіб їх вираження. У першій доктрині, за твердженням богослова, Христос представлений в іпостасному з'єднанні двох природ з поступовим вираженням Його божественності.

Натомість висхідна христологія була виражена в Євангелії від Івана та останній книзі Нового Заповіту Об'явленні Івана Богослова – Апокаліпсисі. В. Каспер у Євангелії визначає фундаментальні свідчення, які стали основою християнського світорозуміння: "Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово" (Івана 1:1). У цьому вірші, на думку богослова, євангеліст трактує Логос як історичну постать Ісуса, яка ототожнювалася на початку творення зі Словом. Відмежовуючи Логос від Бога, Іван все ж наголошує на божественному походженні Слова: "Незважаючи на відмінність між Богом і Словом, вони поєднані в одній божественній сутності... Ісус Христос у власній сутності і власному бутті є особовим Словом Бога, в якому ми остаточно знаходимо відповідь на питання про життя, світло та істину" [3, с. 154–157]. На думку В. Каспера, Євангеліє від Івана виражало сформований етап еволюції христологічної доктрини, утверджуючи тотожність буття Ісуса Христа з Отцем.

Особливе значення для еволюції христології В. Каспер вбачає в ученнях апостольських Отців, апологетів та Отців Церкви, основні положення яких було відображено в рішеннях Вселенських соборів. Запозичення філософської термінології й введення їх у богослов'я, стало вагомим здобутком святоотцівської спадщини для християнської віри: "Ісус – не лише символ конкретної ідеї, а й заклик нової самосвідомості у вірі... Християнство не може існувати без сповідання віри в Ісуса та христології" [2, с. 19]. Віра у Божественну сутність Ісуса Христа, за твердженням католицького богослова, розкриває в христологічній формулі Його сотеріологічне й есхатологічне значення: "Вживання формулювання "Син Божий" носить не лише христологічний, а й сотеріологічний характер. Спасіння – це відповідь Бога на запитання людей, які сподіваються на справедливість і любов у новому світі" [2, с. 19]. Визначаючи віру як оновлення і повернення людям утраченого Богосинівства, В. Каспер формулює головне завдання сучасної христології, яка повинна розкривати буття Ісуса: "Справжнє призначення богослов'я полягає не лише в тлумаченні смислу ортодоксальних висловлювань, але й на їх основі розкривати конкретну дійсність" [2, с. 20].

Звертаючись до головних аспектів христологічної доктрини В. Каспера, зазначимо, що в ученні про Боговтілення богослов використовує підхід,

який має багато спільного з протестантською концепцією втілення. Каспер, піддаючи ретельному розгляду прийняття образу людини Христом, об'єднав у одному предикаті два рівні цього акту: прийняття Богом людської природи та поглинання всіх сотворених явищ у нових особових відносинах. Відхід від традиційного католицького вчення у цьому питанні був зумовлений неспроможністю нисхідної христології розкрити самобутній зміст християнського вчення: "Ми повинні навчитися говорити про Ісуса на мові, яка зрозуміла нашим сучасникам для збереження цілісності християнської віри" [8, с. 52].

Принагідно зауважимо, що центральна проблема христології, за твердженням Каспера, закладена в питанні єдності Божественної та людської природи Христа і Його посередництва між Богом й людиною. Зважаючи, що найбільш значущі доктрини нисхідної та висхідної христології недооцінюють людську природу Христа й виявляють нездатність підтвердити істинність божественності Сина, це призводить, за словами богослова, до свідомої актуалізації нерозв'язних протиріч. Відтак, В. Каспер заперечує можливість протиставлення онтологічної та функціональної христології. Вирішити це питання через абстрактне мислення, за твердженням богослова, є не можливим.

В. Каспер висловив власне бачення перспектив розвитку христології. По-перше, потрібно осмислити онтологічний зв'язок онтичного відношення між Ісусом та Отцем: "Ісус воістину походить від Отця і воістину належить Отцю" [4, с. 45]. По-друге, онтичні відносини Ісуса та Отця розкривають ціннісне значення есхатології через передіснування Сина: "Поняття відносини й особистості не можуть бути однозначно співвіднесені до Бога; відмінність між Творцем і творінням повинна бути значною... Лише за цієї умови ми можемо співвідносити ці поняття до Бога" [4, с. 46].

По третє, онтичні відносини не вичерпують самоодкровення Отця, які Він передає Ісусові. Самоодкровенню властива свобода Духу, котра пронизує творіння, залучаючи тим самим людину до буття Отця і Сина. Лише завдяки Духу Христос досягає свого есхатологічного завершення в історії. Тому Дух, за твердженням Каспера, як есхатологічне самоодкровення Бога належить до вічної сутності Бога. Звідси богослов доходить висновку: "Тріадологія є передумовою і підсумком христології, яка ґрунтується саме на цьому вченні" [4, с. 46].

По-четверте, тріадологія затверджує священно-історичний зв'язок, у якому виражається іманентна сутність Бога. Водночас, іманентні відносини між Отцем, Сином і Святим Духом виражаються трансцендентально-богословською передумовою священно-історичного Одкровення. Оскільки Бог відкривається через Ісуса Христа в Дусі ікономічним способом, то це призводить до ототожнення іманентній

триєдності. Тому Боготілення є не лише Одкровенням, але й новим способом відносин, які єднають Отця з Сином. Саме в Святому Дусі Бог набуває свободи, що дозволяє Йому незлитно й невіддільно прийняти людську природу. На думку В. Каспера, лише "тринітарний спосіб дозволяє христології показати, що особа Логосу – це не заміна людської сутності Ісуса, а її єдине призначення і вище здійснення" [4, с. 47].

Таким чином, В. Каспер запропонував змістити акценти христологічної проблематики від абстрактного з'єднання Божественної та людської природи в Христі до конкретних відносин між Отцем і Сином. Католицький богослов центральне місце в цих стосунках відводив Святому Духу, стверджуючи, що класичній христології можна протиставити лише оновлене вчення про Ісуса Христа, основою якого є тріадологія та пневматологія. Обґрунтовуючи свій підхід у побудові нової христологічної доктрини, В. Каспер зазначає, що "пневматологія спрямовує нас через Ісуса Христа до Отця... Вона визначає співвідношення між висхідною та нисхідною христологіями, не обмежуючи їх у методологічних підходах до аналізу особи Ісуса Христа" [4, с. 47].

Спробу надати теології христологічну передумову й тим самим оновити католицький світогляд намагався професор факультету католицького богослов'я Тюбінгенського університету Ганс Кюнг. Він залишив помітний творчий слід в осмисленні особи Христа, завдяки використанню історичного матеріалу, новизні та двозначності інтерпретації христологічної проблематики. Водночас Г. Кюнг застосовуючи історично-критичний метод, на думку католицьких богословів, нівелював традиційну християнську догматику, яка формувалася впродовж тривалого часу для захисту Божественності Христа від впливів різноманітних антитринітарних течій. Зміст його праць Ватиканська конгрегація доктрини віри піддала ретельному, всебічному, детальному аналізу і перевірці, на основі якого було прийнято рішення, що христологічні формулювання "після відповідної корекції можуть бути визнані в розрізі католицької віри" [6, с. 311–312]. Нехтування рекомендаціями цього поважного органу призвело до позбавлення права Г. Кюнга на всіх офіційних зібраннях виступати від імені Католицької Церкви [7, с. 315].

Г. Кюнг у своїх працях "Бути християнином" та "Чи існує Бог? Відповідь нового часу про Бога" розвивав доктрину нисхідної христології, яка ґрунтується винятково на новозавітних свідченнях. Аналізуючи основні тенденції сучасного цивілізаційного розвитку, особи та Церкви в подоланні кризових явищ, швейцарський теолог у центр християнства поставив постать Христа, визначаючи його роль у суспільних процесах в умовах глобалізації. У христологічній доктрині богослова Христос

представлений посланником Бога: "Христос – це ніхто інший, як історичний Ісус з Назарету, який проповідував Царство і волю Бога словом і ділом" [9, с. 299–300]. За твердженням Кюнга: "Христос не є міфом, Він реальна Людина, історію Якої можна датувати [9, с. 69]. Всі письмові свідчення про Його життя, які залишилися, є чимось більшим, ніж просто біографії Сина Людського [9, с. 72]. Обґрунтовуючи такий підхід, Кюнг заперечував можливість осмислювати сутність Христа в формі абстрактних понять, надаючи прерогативу вияву Його функціональних можливостей у найрізноманітніших сферах життя суспільства. У публіцистичному стилі він також характеризує не лише засідання Вселенських соборів, а й відображає головні періоди церковної історії.

Основні постулати нисхідної христології, послідовником якої і виступав Г. Кюнг, свідчать про переорієнтацію філософсько-теологічної перспективи при використанні субстанційного підходу в дослідженні до спроби представити положення християнського світогляду в історичних та екзистенціальних категоріях. Релігійна віра сучасної людини, на думку Г. Кюнга, повинна виражати реальний вимір людського буття в поняттях повсякденного світогляду. Таким чином, підґрунтям католицької теології має бути не тлумачення священнодій, встановлених Ісусом Христом, а розуміння суті Його проповідей і вчинків, які символізують призначення людини в цьому світі [9, с. 302].

Зважаючи на секуляризаційні тенденції в культурі Заходу, яка знайшла своє відображення у падінні авторитету традиційного християнства, католицька теологія, на думку Г. Кюнга, потребує докорінного оновлення та критичного перегляду основних засад віросповідання. Нова теологія повинна переосмислити єдність і протиріччя релігійної віри та наукового знання, історичного та церковного тлумачення основних періодів розвитку християнства.

Визначивши ключові засади розвитку теологічної думки, Г. Кюнг доходить висновку, що христологічну проблематику з'єднання Божественної і людської природи в Христі можна осмислити в історичній ретроспективі. Будь-яка спроба представити Ісуса в межах конкретної теології призведе до нівеляції Його постаті й упередженості Його місії, адже Він: "Не проголошував жодної богословської теорії чи нового закону, не проголошував самого себе, а Царство Боже..." [6, с. 316–317]. Визначаючи, ким насправді є Христос для людини, богослов, на підставі історично-критичного аналізу способу Його життя, констатує: "Не будучи політичним революціонером, ні аскетичним монахом, ні благочестивим моралістом, Він лише провісник Царства Божого, який не вписується в богословські концепції традиційного християнства" [9, с. 118–119].

Отже, зображуючи Христа винятково носієм благої вістки, Г. Кюнг переосмислює Його розп'яття, смерть та воскресіння. Богослов піддає сумніву істинність традиційної догми про Воскресіння, яке не може сприйнятися як історичний факт у часі й просторі: "Те, що сталося переходить межі історії" [6, с. 317]. Тому Воскресіння в інтерпретації Церкви закладає надію людині на вічне життя після смерті. Зазначений Г. Кюнгом підхід у вченні про Ісуса Христа, відображав екзистенціальне ставлення представників нисхідної христології до Бога як невизначеного джерела розвитку світу і творчих здібностей людини. Звідси стає зрозумілим взаємозв'язок вчення про фізичне Воскресіння з вірою у Бога-Творця.

Зазначимо, що представлення Христа як взірця людського буття, є спробою Г. Кюнга зобразити нове ставлення до життя, що відповідало запитам і ментальності сучасної людини. Ідентифікуючи себе християнином, вона повинна не лише вірити в учення Ісуса Христа, а й орієнтуватися на повноту Його життя, смерті і воскресіння: "Для християн існує чіткий напрямок до цієї особи через її вчення, життя, смерть і воскресіння. Ні марксист, ні фрейдист не могли б претендувати на таке відношення до свого вчителя" [9, с. 236–237].

Богослов розглядає християнське буття в контексті екуменічної ідентифікації. При цьому Г. Кюнг заперечує відмову від конфесійної належності людини. На думку богослова, основні відмінності між конфесіями носять не стільки доктринальний, як інституційний характер. Однак, суб'єктом екуменічного процесу в Г. Кюнга виступають лише католицизм і протестантизм. Порівнюючи засадничі принципи в екуменічній перспективі, швейцарський теолог констатує вертикальний (зв'язок з традицією) та горизонтальний (зв'язок між вірянами, які належні до католицизму) виміри Католицької Церкви. Натомість протестантизм характеризується критичним ставленням до новозавітного тексту, тому, як зазначає Г. Кюнг, основу для порозуміння між двома християнськими конфесіями, можна вибудувати на підставі "євангельської кафоличності" [9, с. 402]. Пропонуючи екуменічну ідентичність християнства, швейцарський теолог, з одного боку, закликає до міжконфесійного діалогу, а з другого – знецінює доктринальні відмінності між християнськими конфесіями.

Формуючи концепцію розвитку Католицької Церкви, Г. Кюнг акцентує увагу на подоланні притаманних їй недоліків, котрі виражаються в двоїстості буття, відриві від дійсності, аскетизмі, інституційній ієрархії, відсутні в часи земного життя Ісуса Христа. У майбутньому християни повинні залишатися духовною спільнотою, задля виконання подвійного завдання: з одного боку, зберігати віру і вести благочестиве життя, а з другого – сприяти гуманізації суспільства. Детальніша програма

реформування католицизму окреслена в багатьох його працях: "Розширення самостійності місцевих церков і прав єпископату, спрощення та децентралізація церковної адміністрації, зміна сімейного права та відміна целібату, відмова від жорсткої цензури й забезпечення провідної ролі фахівців-теоретиків у виробленні рішення, пов'язаного з визначенням курсу церкви" [7, с. 9].

Христологічна доктрина Г. Кюнга була піддана гострій критиці насамперед у богословському середовищі. На думку О. Шепетьяка: "Богослов'я Г. Кюнга є прикладом хибної інкультурації... Однак ці спроби повинні бути вираженням єдиного і незмінного віровчення, об'явленого Богом і викладеного в Святому Письмі та традиції Церкви" [11, с. 221–222]. Натомість іншої позиції дотримується Н. Райт, який вважає, що "ми бачили багато видатних робіт з систематичного богослов'я, особливо христології. Всі вони певною мірою використовують постать Ісуса Христа. Фундаментальні схеми створили Барт та Тілліх... Не говорячи вже про знамениту книгу Ганса Кюнга "Бути християнином". Всі вони вказують на важливість питання історичності Ісуса" [10, с. 23].

Вагомий внесок у розвиток сучасної христологічної концепції зробив визнаний класик католицького богослов'я Й. Ратцінгер. Аналізуючи трансформацію христологічної доктрини, потрібно враховувати його внесок у богословську спадщину Католицької Церкви. Важливо зазначити, що теологія Й. Ратцінгера формувалася на конструктивній критичній оцінці ліберального богослов'я, під вплив якого потрапило багато його сучасників. Подекуди критичні висловлювання католицького теолога в питанні тлумачення Біблії набирали особливо гострих форм. Будучи прихильником канонічної екзегетики, він уважав, що методологія нової ортодоксії неодмінно призводить до руйнації образу Христа й тим самим сприяє зародженню сумнівів у істинності християнської віри [1, с. 2].

Зважаючи на христоцентричний характер богослов'я Й. Ратцінгера, стає зрозумілим прагнення подолати розмежування між євангельським Христом й історичним Ісусом, яке утворилось у результаті впровадження історико-критичного методу [1, с. 2]. Основна проблема цього методу, на думку богослова, полягає в тому, що він виключає елемент божественної присутності в світі. Його суб'єктом є лише людина та історичні події, які не завжди позначаються у життєдіяльності людини. Біблія в інтерпретації зазначеного методу розкриває історію юдаїзму, при якому віра не відіграє важливої ролі [1, с. 3–4]. Це призводить до розірвання зв'язку між євангельським Христом та історичним Ісусом, що в христології, на думку Й. Ратцінгера, є неприйнятним.

Для богослова Божественність Христа має принципове значення в побудові христологічної доктрини, при цьому наголошуючи, що

християнство засноване не на міфічних уявленнях, а на конкретних історичних фактах: "Образ Ісуса значно логічніший та з історичної точки зору значно зрозуміліший, аніж ті реконструкції, які пропонують нам в останні десятиліття" [1, с. 7]. На думку богослова, основна сутність історичного процесу закладена в земному служінні Ісуса з Назарету. Таким чином, історія отримує сотеріологічний вимір, у межах якого стає неможливим пояснити служіння Христа в соціологічних, психологічних й історико-критичних категоріях. Тому не заперечуючи цінного значення історичного методу для екзегези, Ратцінгер доводить його однобічність у процесі пояснення Біблії [1, с. 5]. Основне завдання христології богослов вбачає в науковому обґрунтуванні історичного процесу.

Найповніше христологічна доктрина Й. Ратцінгера висвітлена в трилогії "Ісус з Назарету", яку він написав у статусі Папи Римського Бенедикта XVI. У книзі акцентовано увагу на найважливіших аспектах служіння Ісуса. У цьому контексті богослов розглядає перспективу Ісуса як Нового Мойсея, який приносить Тору Месії, виражену в Нагірній Проповіді. Разом із тим, Й. Ратцінгер у заповідях блаженства вбачає приховану христологію: "Стоїть Христос, людина, Яка одночасно є Богом і саме тому Він сходить до нас, зневажає Себе в образі раба в якому доходить до хресної смерті" [1, с. 51].

На основі діалогу з американським рабином Якобом Нойснером, Бенедикт XVI намагається осмислити юдейське сприйняття особи Ісуса та його вчення [1, с. 53]. Такий підхід був спробою Папи показати всю обмеженість у пізнанні Христа, якщо послуговуватися окремими аспектами Його діяльності. Концентрація на певних атрибутах Христа, на думку богослова, призводить до появи нових христологічних доктрин, зорієнтованих на конкретному образі [1, с. 63–64]. Тому без істинного осмислення Христа, за твердженням Бенедикта XVI, неможливо зрозуміти мети Його служіння.

Невід'ємною частиною христології Й. Ратцінгер вважає новозавітне священство, якому він надає важливого значення. Христос ототожнюється богословом із єдиним та істинним священиком світу, хресна смерть Якого набула космічного примирення. На переконання Й. Ратцінгера, в жодній релігії не існує такого культу Особи, який заради спасіння людства віддав себе в жертву. При цьому новозавітне священство виключає будь-який зв'язок зі Старим Заповітом і духовною спадщиною Мойсея [1, с. 10].

У священстві Христа Й. Ратцінгер виокремлює два аспекти – посланництво й покликання. Для першого підходу властива персоніфікація Христа як посланця Отця. Богослов використовує новозавітні свідчення (Євреїв 5:4-6) для підтвердження своїх міркувань. Відтак, Католицька Церква виокремлює "священство Христа" та "Церкву священицького люду", котрий ділиться на духовних і світських. У

Катехизмі з цього приводу зазначається: "Христос – первосвященик і єдиний посередник – зробив Церкву "Царством священиків Богові й Отцеві Своєму"" [11, с. 92]. У зазначеному контексті Й. Ратцінгер розкриває питання про Царство Боже, визначаючи, що в його тлумаченні виражаються три підходи: 1) христологічний, який ототожнює Христа з Царством Божим, через те, що "в Нім явлений Сам Бог і Він є сама присутність Бога" [1, с. 28–29]; 2) ідеалістичний або містичний, що "зв'язує Царство Боже з людиною" [1, с. 29]; 3) еклезіологічний – "Царством Божим є Церква як спільнота людей" [1, с. 29].

Покликання стає вихідною точкою священства, оскільки Христос наділяє апостолів своєю силою і встановлює їх посаду в строгій відповідності з власним посланництвом (Івана 20:21). Звідси сформувався розуміння в служінні Слову. Оскільки Христос і є Словом, посланництво і покликання утворюють єдність у служінні.

У христологічній доктрині Й. Ратцінгера важливе місце відводиться сотеріології, яка полягає в отриманні людиною надії на вихід поза межі людського буття [1, с. 11]. Вона переносить людину з іманентного до трансцендентного рівня. Тому саме в іпостасному з'єднанні Божественної та людської природи, за твердженням богослова, Христос став доступним людині. У приході Христа Й. Ратцінгер вбачає початок пізнання, яке розкриває сутність Логосу. Однак повнота істини виявляється в зішесті Святого Духа. Слід зазначити, що Й. Ратцінгер, як і В. Каспер, розвиває в ученні про Ісуса Христа пневматологічну христологію. Перший прихід Христа в плоті, яка обмежувала Його в просторі та часі, трактується богословом як джерело пізнання. Лише в Другому пришесті Він з'явиться у вигляді Духа, що буде символізувати входження в істину.

Таким чином, у сучасній теології Римо-Католицької Церкви осмислення особи Ісуса Христа здійснюється на основі методів "висхідної" та "нисхідної" христології. Перший напрямок передбачає пізнання постаті Христа, керуючись Його настановами, які передається іншим вірянам. Такий підхід у "висхідній христології" знайшов своє відображення в концепціях Г. фон Бальтазара та П. Тейяра де Шардена. Натомість "нисхідна христологія" – це підхід до розуміння ідентичності Христа з огляду на Його історичне походження, земний шлях і служіння. Цей метод став основою христологічних доктрин католицького богословів К. Ранера, Г. Кюнга, В. Каспера та Й. Ратцінгера.

Список використаних джерел та літератури

1. Бенедикт XVI. Иисус из Назарета: [пер. с нем.] / Йозеф Ратцингер, папа Бенедикт XVI. – Санкт-Петербург: Азбука-классика, 2009. – 196 с.
2. Каспер В. Иисус Христос – кто он для нас сегодня? / В. Каспер // Символ: Журнал христианской культуры, основанный Славянской библиотекой в

- Париже. – М.: Ин-т философии, теологии и истории св. Фомы, 1979-1987. – № 17. – С. 9–28.
3. Каспер В. Исус Христос / В. Каспер; пер. Н. Вельбовець. – К.: Дух і літера, 2002. – 427 с.
 4. Каспер В. Христология "снизу"? / В. Каспер // Символ: Журнал христианской культуры, основанный Славянской библиотекой в Париже. – М.: Ин-т философии, теологии и истории св. Фомы, 1979-1987. – № 17. – С. 29–48.
 5. Катехизм Католицької Церкви: Компендіум. – Львів: Свічадо, 2008. – 200 с.
 6. Кузмицкас Б. Неомодернистская христология Г. Кюнга / Б. Ю. Кузмицкас // Философия. Религия. Культура: Критический анализ современной буржуазной философии / отв. ред. Г. М. Тавризян. – М.: Наука, 1982. – С. 310–323.
 7. Кюнг Г. Великие христианские мыслители: [Пер. с нем.] / Ганс Кюнг; [Вступ. ст. О. Бойцовой]. – СПб.: Алетейя, 2000. – 437 с.
 8. Кюнг Г. О статье Вальтера Каспера "Христология снизу" / Г. Кюнг // Символ: Журнал христианской культуры, основанный Славянской библиотекой в Париже. – М.: Ин-т философии, теологии и истории св. Фомы, 1979 – 1987. – № 17. – С. 49–60.
 9. Кюнг Г. Христианский вызов / Ганс Кюнг; пер. В. Хулап. – М.: Библейско-Богословский институт св. апостола Андрея, 2012. – X, 465 с.
 10. Райт Н. Иисус и победа Бога / Н. Т. Райт. – М.: Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2004. – 688 с.
 11. Шепетяк О. Німецькомовна католицька думка другої половини ХХ століття / Олег Шепетяк. – Київ: УАР, 2014. – 346 с.

Oleg Sokolowski. Podstawy malejącej chrystologii we współczesnej katolickiej teologii.

W artykule rozpatrzono szczególność malejącego modelu chrystologii, który udowadnia nadprzyrodzoną istotę Chrystusa, posługując się historycznymi świadectwami. Postać Jezusa Chrystusa rozpatruje się na tle jednolitego kulturalno-historycznego procesu jako jego część składowa. W uzasadnieniu niepodzielności Chrystusa z Bogiem, przedstawiciele tego modelu chrystologii posługują się przedwielkanocnymi świadectwami, odzwierciedlonymi w Jego słowach i posłudze.

Kluczowe słowa: chrystologia, soteriologia, katolicyzm, eklezjologia, triadologia.

Oleg Sokolovskyi. Fundamental Principles of the Descending Christology in Contemporary Catholic Theology.

The article deals with the feature of the descending model of Christology, which proves the supernatural power of Christ. This model is based on historical testimony. The figure of Jesus Christ is taken into consideration as the background of a holistic cultural-historical process as its component. In affirming the unity of Christ and God, the representatives of this model of Christology use the pre-sacramental testimonies reflected in His words and ministry.

Key words: Christology, Soteriology, Catholicism, Ecclesiology, Triadology.